

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Стоян Анна Василівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	80
---	----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Завальнюк Володимир Васильович</i> ВПЛИВ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	83
<i>Мельничук Ольга Степанівна</i> СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.	85
<i>Антошина Ірина Володимирівна, Завальнюк Ірина Володимирівна</i> ПРАВО ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ.	88
<i>Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна</i> ТИПОЛОГІЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ.	89
<i>Ковбасюк Степан Валерійович</i> РІЗНОВИДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО АНАЛІЗУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВОЗНАВСТВА	92
<i>Кормич Анатолій Іванович</i> ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	94
<i>Кравченко Сергій Петрович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИМІРИ.	96
<i>Личко Валерія Сергіївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	99
<i>Рязанов Михайло Юрійович</i> СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Тищенко Юлія Валеріївна</i> ПРАВОВИЙ МІФ ЯК ФЕНОМЕН МЕДІАКУЛЬТУРИ	103
<i>Чувакова Ганна Михайлівна</i> АСПЕКТИ ТА КРИТЕРІЇ ДЕФЕКТНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	106
<i>Іванчук Віра Євстафіївна</i> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ	108
<i>Березневич Вікторія Олександрівна</i> МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	110
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ	112
<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ЕВОЛЮЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: ВІД НАРОДНИХ РУХІВ ДО СУЧАСНИХ ІНСТИТУТІВ	114
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ	116
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	118
<i>Одарій Віктор Віталійович</i> НЕТИПОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА В РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ	121
<i>Слюсаренко Катерина Русланівна</i> ПРАВО БІОЕТИКИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	123

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> АВСТРИЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 Р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	126
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ЗНАТНОГО (ЗНАЧНОГО) ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИСТВА»	128
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ПОЛЬЩІ ТА В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ.	129
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.	132
<i>Шершенкова Вікторія Анатоліївна</i> ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	135
<i>Войцехівська Дарина Юріївна</i> ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ ЩОДО КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД ПІВДНЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.	137

таких процесів будуть задіяні штучні технології. Вищевикладене є свідченням надзвичайної актуальності теми і предметом для подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / уклад.: В. Л. Бабка, М. М. Шумило ; за ред. А. М. Киридон. Київ : Держ. наук. установа «Енцикл. вид-во», 2017. 152 с. URL: https://ev.vue.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Law_full.pdf
2. Meyer T. Codifying custom. *University of Pennsylvania Law Review*. 2012. Vol. 160, N 4. P. 995–1069. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1963248
3. Антоненко В. О. Кодифікація як самостійна форма систематизації правових джерел. *Форум права*. 2009. № 3. С. 35–42.
4. Сарibaєва Г. М. Адміністративно-правове регулювання у сфері охорони здоров'я: теоретико-правові засади систематизації нормативно-правових актів : дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2019. 463 с.
5. Дудченко В. В. Загальні принципи кодифікації. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. Одеса, 2009. Т. 8. С. 72–80.
6. Труба В. І., Морозова С. Є. Теоретичні питання рекодифікації приватного законодавства. *Правова держава*. 2020. Вип. 38. С. 86–91.

Ключові слова: кодифікація, рекодифікація, систематизація, правотворчість, природне право, джерела права, правова система.

Keywords: codification, re-codification, systematization, law-making, natural law, sources of law, legal system.

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Дослідження особливостей реалізації антикорупційної політики в Україні та США неможливе без виокремлення структурних елементів антикорупційної політики. Засадами антикорупційної політики 2009 року (єдиним актом, що містив визначення даного поняття) внутрішня структура даного явища правової дійсності не визначалась, натомість антикорупційна політика розкривалась через комплекс заходів (правових, економічних, освітніх тощо), що спрямовані на створення системи запобігання та протидії корупції [1]. Що стосується правової доктрини, то, наприклад, С. Ж. Лазаренко та К. А. Бабенко говорячи про елементи антикорупційної політики в Україні, звертають увагу на нормативно-правові та інституційні основи боротьби з корупцією [2]. Досить слушною є думка А. К. Славицької, яка розмірковуючи щодо складових забезпечення реалізації антикорупційної політики, виокремлює такі її складові: 1) способи формального втілення антикорупційної політики; 2) нормативно-правове регулювання забезпечення реалізації антикорупційної політики; 3) інституційне забезпечення реалізації антикорупційної політики; 4) заходи та способи забезпечення реалізації антикорупційної політики, що в подальшому будуть іменовані як інструменти забезпечення реалізації антикорупційної політики; 5) принципи забезпечення реалізації антикорупційної політики; 6) процедури забезпечення реалізації антикорупційної політики [3, с. 239].

На нашу думку, реалізація антикорупційної політики є механізмом, який працює завдяки таким елементам, як: а) нормативно-правова база, якою врегульовано аспект «легального закріплення» антикорупційної політики держави; б) інституційний механізм (антикорупційні

органи), який сприяє втіленню антикорупційної політики держави «де-факто»; в) розроблені процедури та інструменти, які забезпечують відстеження виконання антикорупційної політики та забезпечення відповідності дій суб'єктів вимогам антикорупційних стандартів. Визначені структурні елементи виступатимуть об'єктами порівняння реалізації антикорупційної політики в Україні та США. В межах даного дослідження розглянемо перші два аспекти.

Нормативно-правова база. Звертаючи увагу на нормативно-правове закріплення антикорупційної політики, відмітимо, що в Україні прийнято ряд антикорупційних законів, серед яких Закони України «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Вищий антикорупційний суд», «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» тощо. При цьому, якщо визначення антикорупційної політики відбувається лише на державному рівні, то її конкретизація здійснюється через антикорупційні стратегії, що розробляються Національним агентством з питань запобігання корупції (Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, Антикорупційна стратегія на 2018-2020 роки тощо). Досліджуючи досвід США, насамперед зауважимо, що оскільки держава має федеративний устрій, існує мінімально два рівня впровадження антикорупційної політики-загальнодержавний для законів та рівень окремих штатів. На загальнодержавному рівні реалізація антикорупційної політики представлена, головним чином, Розділом 18, §201 (Про підкуп публічних посадових осіб та свідків) Зведення законів США (Statute 18 U. S. Code §201) [4], Американським законом про боротьбу з корупцією 2012 року (American Anti-Corruption Act) [5] та Законом про корупцію за кордоном 1977 року (Foreign Corrupt Practices Act) [6]. Специфічним серед наведених законів є Американський закон про боротьбу з корупцією 2012 року (American Anti-Corruption Act), який виступає модельним законом, яким встановлено стандарт для міських, штатних і федеральних законів, які спрямовані на запобігання корупції [5]. Крім того, у 2021 році було прийнято першу в історії США Стратегію з протидії корупції, якою було окреслено загальнодержавний підхід до посилення боротьби з корупцією, а також приділено увагу вжиттю додаткових заходів для зменшення здатності корупціонерів використовувати фінансові системи США та міжнародні фінансові системи для приховування активів і відмивання доходів [7].

Інституційний антикорупційний механізм. На реалізацію антикорупційної політики в Україні функціонують декілька спеціалізованих антикорупційних інституцій з розподілом їх повноважень, серед яких: а) ті, що виконують превентивну та аналітичну функцію (Національне агентство з питань запобігання корупції); б) ті, що виконують функції органів, уповноважених на проведення досудового розслідування (Національне антикорупційне бюро України), в) ті, що здійснюють функції підтримання державного обвинувачення в суді та процесуального керівництва під час проведення досудового розслідування (Спеціалізована антикорупційна прокуратура; г) та ті, що виконують судову функцію (Вищий антикорупційний суд) [8].

Поруч з цим, існує низка органів, що не мають антикорупційної специфіки, проте окремі повноваження яких спрямовані на протидію та запобігання корупції, серед них: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, органи прокуратури тощо.

Що стосується практики США, то як звертає увагу Новіков О., в США функціонує система спеціалізованих антикорупційних інституцій, що акцентуються на запобіжних заходах. Дані органи відділені від інших інституцій та спрямовані на дослідження корупційних проявів, розробку відповідного законодавства, контроль за дотриманням правил про запобігання конфлікту інтересів, а також створення та впровадження кодексів етики тощо [9, с. 55]. На даний момент спеціалізованими антикорупційними органами в США є Відділ громадської доброчесності (Public Integrity Section), Департамент юстиції (Department of Justice), Відділ кримінальних розслідувань ФБР (FBI Criminal Investigative Division), Відділ кримінальних

розслідувань IRS (IRS Criminal Investigation Division) та Офіс генерального інспектора (Office of Inspector General) [10], на кожен з яких покладено специфічну функцію та повноваження, що спрямовані на виявлення, розслідування та припинення корупційних діянь.

На додаток, втілення антикорупційної політики здійснюється також за підтримки таких органів, як Бюро з питань міжнародної боротьби з наркотиками та правоохоронними органами (INL), Бюро з питань економіки та бізнесу (EB), Бюро з питань демократії, прав людини та праці (DRL), Бюро енергетичних ресурсів (ENR) та Управління моніторингу та боротьби з торгівлею людьми (TIP Office) [11]. Даними інституціями забезпечується координація та ефективна реалізація стратегій та програм, спрямованих на боротьбу з корупцією та підтримку прозорості, демократії та прав людини.

Підсумовуючи, Україна та США розглядають антикорупційну політику як стратегічний напрямок дій, спрямований на усунення чи мінімізацію причин і умов, що призводять до виникнення корупції. При цьому, Україна зосереджується на створенні спеціалізованих антикорупційних органів та судових структур, які відповідають за розслідування справ про корупцію. Натомість, у США більше уваги приділяється механізмам забезпечення прозорості та контролю над фінансовими операціями, а система антикорупційних органів США акцентується на запобіжних заходах та дослідженні корупційних проявів. Крім того, в США існують загальнодержавні закони, такі як American Anti-Corruption Act, які встановлюють стандарти для боротьби з корупцією на різних рівнях влади. При цьому, висновки, які представлені у даній роботі, описують загальну характеристику реалізації антикорупційної політики в Україні та США, що є перспективним напрямком для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Зasad антикорупційної політики : розпорядження КМУ від 08.12.2009 р. № 1688-р. Втрата чинності від 11.11.2011 р. База даних «Законодавство України». URL: <http://surl.li/sfvmw>
2. Лазаренко С. Ж., Бабенко К. А. Базові принципи та елементи антикорупційної політики в Україні. *Офіційний сайт Шостого апеляційного адміністративного суду*. URL: <http://surl.li/sfvmx>
3. Славицька А. К. Поняття механізму забезпечення реалізації антикорупційної політики. *Київський часопис права*. 2023. Вип. 1. С. 235–239.
4. 18 U. S. Code §201 – Bribery of public officials and witnesses. *Cornell Law School* . URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/201>
5. It's time to end corruption. The American Anti-Corruption Act makes it illegal to purchase political influence and puts power back in the hands of the people. *The American Anti-Corruption Act*. URL: <https://anticorruptionact.org/>
6. Foreign Corrupt Practices Act, 1977. *U. S. Department of Justice*. URL: <http://surl.li/sfvmz>
7. Fact Sheet: U. S. Strategy on Countering Corruption. *The White House*. URL: <http://surl.li/sfvnb>
8. Антикорупційна система. *Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції*. URL: <http://surl.li/krobm>
9. Новіков О. Світовий досвід функціонування спеціалізованих антикорупційних органів. *Ефективність державного управління*. 2015. № 43. С. 52–57.
10. List of anti-corruption agencies. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_anti-corruption_agencies
11. Implementing the U. S. Strategy on Countering Corruption. URL: <https://www.state.gov/implementing-the-u-s-strategy-on-countering-corruption/>

Ключові слова: США, корупція, Україна, політика, інституційний механізм, запобігання.

Keywords: USA, corruption, Ukraine, politics, institutional mechanism, prevention.